

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Meddelande nr 2022:18

Prioriterad samhällsutmaning och insatsområden 2022–2024

Forum för social hållbarhet

Prioriterad samhällsutmaning och insatsområden 2022-2024

Forum för social hållbarhet i Jönköpings län

Meddelande	nummer 22:18
Referens	Nina Lindgren, Enheten för social hållbarhet, Samhällsavdelningen. Oktober, 2022
Kontaktperson	Nina Lindgren, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Direkttelefon 010-223 64 69, e-post nina.lindgren@lansstyrelsen.se
Webbplats	www.lansstyrelsen.se/jonkoping
Fotografier	Symbolbilder.se
ISSN	1101-9425
ISRN	LSTY-F-M—22/18--SE

Sammanfattning

- I Jönköpings län är avsaknaden av tillit till andra högre än i riket. Andelen kvinnor med låg tillit till andra ligger i Jönköpings län på 27 procent (27 procent i riket) medan 31 procent (29 procent riket) av männen har en låg tillit till andra.¹
- I valet 2018 påvisades skillnader i valdeltagandet mellan inrikes och utrikes födda i Jönköpings län. (91 procent för inrikes födda och 72 procent för utrikes födda). Motsvarande siffror för riket var 90 procent för inrikes födda och 74 procent för utrikes födda. Skillnaden mellan inrikes- och utrikesfödda kvinnor är större än den mellan män.²
- Arbetslösheten är lägre i Jönköpings län än i riket som helhet, men det är vissa grupper som står utanför arbetsmarknaden så som utrikesfödda och då framför allt utrikesfödda kvinnor. Liksom övriga riket minskar antalet hushåll med ekonomiskt bistånd, men det långvariga ekonomiska biståndet ökar. I Jönköpings län sker dock ökningen i en snabbare takt. Andelen barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd och som därmed riskerar att växa upp i ekonomisk utsatthet med de förhöjda riskfaktorer som det medför, är fler i vårt län än i riket som helhet.
- Könsegregeringen på arbetsmarknaden innebär att det finns variationer i arbetsvillkor mellan kvinnor och män, men även tydliga skillnader i var kvinnor och män arbetar. I Jönköpings län arbetar fler kvinnor inom yrkesbranscher såsom vård och omsorg, utbildning, samt hotell och restaurang, medan fler män jobbar inom byggverksamhet, energi och miljö samt transportsektorn.
- Andelen unga som uppger en utsatthet för brott på internet har ökat gradvis sedan 2016. Tonåringar med psykiska funktionsnedsättningar upplever en högre utsatthet än tonåringar i genomsnitt och när det gäller nakenbilder och press till sexuella handlingar är flickor med psykiska funktionsnedsättningar särskilt utsatta.³ Den självrapporterade utsattheten för brott i Jönköpings län ökar under 2021 inom flera olika brottstyper. Det är en skillnad mot siffrorna på nationell nivå, där utsatthet för personrån, sexualbrott, misshandel och nätkränkning istället har minskat sedan 2019.⁴
- I Jönköpings län finns sedan tidigare en väl uppbyggd samverkan för att motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation. Det saknas dock ett arbete mot sexuellt våld och sexualbrott. Ungas utsatthet är särskilt tydlig inom sexualbrott, där 26,7 procent av kvinnor mellan 16–24 år uppger att de utsatts, vilket kan jämföras med 4,5 procent av samtliga svarande i Polisregion Öst.⁵ Analysgruppen ser därmed en lucka som behöver fyllas, vilken delvis överlappar med området ungas brottslighet och utsatthet för brott.

Att beskriva en samhällsutmaning utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv som separat från en annan samhällsutmaning är en utmaning i sig. Samhällsutmaningar existerar i

¹ Källa: Kolada

² SCB

³ Ungar och medier, s. 91

⁴ Brå, Nationella trygghetsundersökningen, <https://bra.se/ntu-skapa-din-tabell>

⁵ Brå, Nationella trygghetsundersökningen, <https://bra.se/ntu-skapa-din-tabell>

verkligheten inte var för sig, utan går in i varandra och utgör ett mångfacetterat nät av samband, konsekvenser och beröringspunkter. Analysgruppen kommer därför att föreslå en fortsatt riktning för arbetet inom Forum för social hållbarhet där vi utgår från en prioriterad samhällsutmaning, med några underliggande insatsområden.

Analysgruppen föreslår att arbetet inom ramen för Forum för social hållbarhet 2022 – 2024 fokuserar på den övergripande samhällsutmaningen:

Delaktighet, trygghet och minskad ojämlikhet

Analysgruppen föreslår vidare att insatsområden för att arbeta för ökad delaktighet och trygghet och för minskad ojämlikhet blir följande:

- » Långvarigt ekonomiskt bistånd
- » Segregerad arbetsmarknad
- » Avsaknad av tillit till samhällsinstitutioner och demokratiska processer
- » Ungas brottslighet och utsatthet för brott
- » Sexualbrott

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Inledning	8
Om social hållbarhet	8
Forum för social hållbarhets roll och avgränsningar	8
Metod	9
Prioriterade samhällsutmaningar – data och analys.....	11
Resultat av workshops (kvalitativa data)	11
Statistik (kvantitativa data) och analys	14
Arbetslöshet och brist på sysselsättning	14
Delaktighet, trygghet och tillit	20
Brottslighet och trygghet	24
Förslag på prioriterad samhällsutmaning och insatsområden 2022 - 2024.....	30
Bilagor	32

Inledning

Om social hållbarhet

Social hållbarhet är ett mångfacetterat begrepp. Olika aktörer i samhället använder olika definitioner för att förklara vad social hållbarhet är. Ord som nämns i sammanhanget är bland annat rättvisa, jämlikhet, inkludering, jämställdhet, ett gott liv, tolerans, god hälsa, välbefinnande och makt att påverka samhället och sitt eget liv. Ju fler ord som adderas till definitionen, desto mer mångskiftande blir begreppet.

När begreppet ska definieras inom ramen för Forum för social hållbarhet utgår vi från de uppdrag, sakområden och tvärperspektiv inom området för social hållbarhet som Länsstyrelsen⁶ och flertalet samhällsaktörer i Jönköpings län arbetar med. Detta betyder att ett socialt hållbart samhälle kan beskrivas som ett inkluderande, rättvist och jämställt samhälle där alla människor kan delta och ges likvärdiga förutsättningar att nå sin potential, oavsett etnisk tillhörighet, kön, religion, funktionsnedsättning, könsidentitet, ålder eller sexuell läggning. Detta är rättigheter som vi, Länsstyrelsen och andra samhällsaktörer i egenskap av skyldighetsbärare (ansvarsbärare)⁷, ska garantera individen (rättighetsbäraren).

Forum för social hållbarhets roll och avgränsningar

En betydande del av de insatser som pågår kontinuerligt i samhället bidrar till att öka den sociala hållbarheten, utan att för den skull kallas för insatser som görs i syfte att öka just den sociala hållbarheten. Exempel på detta är välfärdstjänster i form av exempelvis hälso- och sjukvård, barnomsorg, skola, socialtjänst samt kultur- och fritidsverksamhet med flera. Att sörja för ett resursstarkt skolsystem och ett aktivt och inkluderande kultur- och föreningsliv kan i sig räknas som ett viktigt arbete för att stärka den sociala hållbarheten. Den breda karaktären av dessa områden medför dock att det är svårt att sätta siffror på omfattningen av den förstärkning av den sociala hållbarheten som de faktiskt har, samt vilka mer värden i ekonomiska och sociala termer som de bidrar med. Om samhälleliga tjänster inte fördelas jämnt och jämställt så kan det även ha negativa konsekvenser för den sociala hållbarheten. Detta är några av utmaningarna vi möter när vi vill definiera och mäta det sociala och ekonomiska värdet i att arbeta med sociala hållbarhetsfrågor.

Det kan dock konstateras att trots detta breda arbete som torde påverka den sociala hållbarheten i positiva termer, så har vi fortfarande inte uppnått ett fullgott socialt hållbart samhälle. Människor och grupper utsätts fortfarande för diskriminering, rasism och ojämnt och exkluderande bemötande i kontakter med skyldighetsbärare.

⁶ Länsstyrelsen arbetar bland annat med följande uppdrag inom området för social hållbarhet: motverka rasism på arbetsmarknaden, mänskliga rättigheter, demokrati, barnets rättigheter, jämställdhet, föräldraskapsstöd, brottsförebyggande uppdrag, mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation, ANDTS (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar), integration, funktionsrätt, tillsyn inom alkohol och tobak med flera.

⁷ Staten och de aktörer som staten har delegerat makt till, exempelvis regioner, kommuner och vissa privata aktörer.

Vad är det då som Forum för social hållbarhet ska bidra med i syfte att öka den sociala hållbarheten i Jönköpings län?

Forum för social hållbarhet ska vara en mötesplats där aktörer kan mötas och stärka sina samarbeten i komplexa samhällsutmaningar, med fokus på social hållbarhet. Inom ramen för Forum för social hållbarhet prövar vi aktörer tillsammans ett arbetssätt där vi fokuserar på en prioriterad samhällsutmaning med insatsområden under en viss tid. I och med skapandet av Forum för social hållbarhet erbjuds ett samordnat stöd inom de sociala hållbarhetsfrågor som Länsstyrelsen och andra samhällsaktörer har i uppdrag att arbeta med. Genom samverkan i Forum för social hållbarhet ska nationella mål inom social hållbarhet få ännu större genomslag i länet och samhällsaktörer ska få stöd och inspiration med att utveckla arbetet med sociala hållbarhetsfrågor. Samverkan inom ramen för Forum för social hållbarhet ska ge kraft åt aktörers olika uppdrag, sakfrågor och perspektiv, genom ökad samverkan.

Metod

Mot bakgrund av att social hållbarhet inkluderar en stor del av de insatser som sker i samhället, kan man ställa sig frågan hur man går tillväga för att skapa en lägesbild av den sociala hållbarheten i länet. I analysgruppen vill vi dessutom undersöka samhällsutmaningar utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv, där det saknas tillgång till så kallad jämlikhetsdata⁸. Data för att mäta skillnader utifrån kön, ålder och inrikes- och utrikesfödd finns tillgängligt, men det saknas ofta data utifrån de övriga diskrimineringsgrunderna sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning och funktionsnedsättning. Det förekommer fortfarande homofobi, rasism, islamofobi med mera i samhället, men eftersom det saknas statistik utifrån de grunderna är det svårt att styrka i exakt vilken utsträckning detta sker (dock kan man styrka detta med kvalitativa metoder och egenidentifiering). I flertalet länder förs statistik över andra grunder än kön och ålder. FN har kritiserat Sverige för att vi inte gör statistik utifrån etnicitet, hudfärg eller andra indikationer på mångfald. FN har gett rekommendationer att Sverige bör införa statistik som synliggör utsatthet och ojämlikhet på etnisk grund.⁹ Analysgruppen är medveten om att diskussionen kring jämlikhetsdata är komplex, att denna typ av data behöver hantteras varsamt för att inte bli förenklande och riskera att peka ut vissa grupper samt att det finns lagstiftning som reglerar vad som får registreras och inte. Dock är det en relevant diskussion att fortsätta föra.

Med dessa metodutmaningar i åtanke vill vi ändå försöka komma vidare i utveckling av samverkan inom området för social hållbarhet i Jönköpings län, där det första steget är att göra en lägesbild av samhällsutmaningar i Jönköpings län, utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv. Analysgruppen har i detta arbete använt sig av en samhällsvetenskaplig metod som kallas för triangulering. Triangulering innebär att man använder sig av olika typer av data då man undersöker ett samhällsfenomen.¹⁰ I analysgruppens arbete har detta inneburit att vi

⁸ Jämlikhetsdata är en metod som används för att samla kunskap om sammansättningen av en grupp med syfte att så effektivt som möjligt kunna motverka diskriminering och skapa förutsättningar för mer jämlikhet och inkludering. Insamling av jämlikhetsdata syftar till att mäta strukturella skillnader mellan olika grupper inom en konstellation/organisation/företag/kommun/stat osv. Amnesty International, [Amnesty Sverige - jämlikhetsdata - Amnesty Sverige](#).

⁹ Ibid.

¹⁰ Bryman, A. (2012). Social research methods. (4. Ed.) Oxford: Oxford University Press. S. 392.

har jämfört aktörernas utsagor (kvalitativa data) med kompletterande statistiskt underlag (kvantitativa data) i syfte att undersöka hur utsagorna förhåller sig till indikatorerna i statistiken. De sociala hållbarhetsindikatorer som har använts har främst varit kön, ålder och inrikes- och utrikesfödd.

Länsstyrelsen har tillsammans med ett flertal samverkansaktörer under oktober 2021 – februari 2022 arbetat med att analysera samhällsutmaningar som har bäring på den sociala hållbarheten i Jönköpings län. Analysgruppen har arrangerat workshops, möten, samtal och en hearing med det civila samhället i syfte att undersöka vilka samhällsutmaningar som aktörer i Jönköpings län anser är de viktigaste att fokusera på de närmaste åren. Vi har varit intresserade av aktörernas utsagor om vilka de stora samhällsutmaningarna är, utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv. Resultatet av dessa möten är de kvalitativa data som redovisas i nästa kapitel.

Förslag på riktning för arbetet i Forum för social hållbarhet 2022 – 2024 bygger på följande kriterier: Analysgruppen har under arbetets gång valt att fortsätta att arbeta med de delutmaningar där vi har kunnat belägga statistiskt eller kvalitativt att vi har utmaningar i länet utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv. Vi har i arbetet även tagit hänsyn till om det redan finns utvecklade samverkansformer inom en viss delutmaning och har vi sett att så är fallet så har vi undersökt om det finns luckor att fylla i denna samverkan. Vi har även valt bort vissa delutmaningar utifrån att det redan finns befintliga samverkansformer.

Analysgruppen gör i detta policydokument ett försök att sammanställa de kvalitativa utsagorna med kompletterande statistiska underlag och vi vill med detta understryka att dokumentet inte ska betraktas som en forskningsrapport. Analysgruppen har inte haft möjlighet att göra en genomgripande litteraturstudie eller översikt över existerande forskning. Vi har inte heller tillämpat andra forskningsmetoder, till exempel fokusgruppsintervjuer. Vi är medvetna om att vi med den metod som vi har använt kan ha missat samhällsutmaningar, som ingen av de aktörer vi har träffat har uppmärksammat. Vi är även medvetna om att metoden i sig, där de som har medverkat i processen främst är tjänstepersoner, i mångt och mycket exkluderar andra grupper från att definiera samhällsutmaningarna. Inom ramen för social hållbarhet vill vi därför fortsätta att hålla denna problematik i åtanke och således inkludera fler grupper av människor när vi i det kommande arbetet börjar designa insatser i samverkan inom de olika insatsområdena.

Prioriterade samhällsutmaningar – data och analys

Resultat av workshops (kvalitativa data)

I syfte att utreda vilka samhällsutmaningar med ett socialt hållbarhetsperspektiv som Forum för social hållbarhet ska fokusera på under 2022–2024, har workshops och samtal hållits med det enande mötet, analysgruppen och med ett 40-tal representanter från det civila samhället under hösten och vintern 2021/2022.

Den 28 oktober 2021 bestämde det enande mötet att analysgruppen ska utgå från fyra samhällsutmaningar i sitt fortsatta arbete med att ta fram ett förslag till riktningensbeslut den 24 mars 2022:

- Delaktighet trygghet, tillit och minskad brottslighet
- Arbetsmarknad, kompensförsörjning och utbildning
- Psykisk hälsa
- Samhällsplanering

Analysgruppen träffades i december och januari för att analysera dessa fyra samhällsutmaningar och de delutmaningar som sorterar under varje rubrik¹¹, precisera inriktningen samt klargöra vad som bör betraktas som mål respektive medel i arbetet med dessa samhällsutmaningar.

I december hölls en första hearing med civila samhället, där ett 40-tal deltagare utgick från den så kallade ”bruttolistan” med de nio samhällsutmaningar som togs fram av representanterna i det enande mötet¹². Under hearingen fick deltagarna i uppgift att diskutera vilka samhällsutmaningar som de tycker borde prioriteras inom ramen för Forum för social hållbarhet. Varje grupp fick i uppgift att välja ut tre samhällsutmaningar, samt att identifiera delutmaningar inom dessa.¹³

Analysgruppen har under januari 2022 sammanställt och jämfört resultat från alla workshops och möten. Vi har sett att några av samhällsutmaningarna nämns av alla tre grupper (hearingen, analysgruppen och enande mötet) som viktiga att fokusera på. Vissa av utmaningarna har lyfts av två av grupperna. Analysgruppen har valt att fortsätta att titta närmare på de samhällsutmaningar (med delutmaningar) som nämns av minst två av grupperna. Utifrån det samlade resultatet jobbade analysgruppen under januari och februari 2022 vidare med analys av följande samhällsutmaningar, utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv:

¹¹ Se bilaga 1: *Resultat enande mötet och analysgrupp*.

¹² Se bilaga 2: *Samhällsutmaningar till workshop*

¹³ Se bilaga 3: *Resultat hearing civila samhället*

Utmaningar – vad är hindren för att Jönköpings län ska vara socialt hållbart?

Vi kommer i det fortsatta analysarbetet även att beakta psykisk hälsa, som nämndes som en viktig samhällsutmaning av både det enande mötet och civila samhället. Dock har vi under arbetets gång sett att det redan finns utbredd samverkan i länet kring psykisk hälsa. Vi kommer även att följa ett länsövergripande arbete inom området för samhällsplanering och social hållbarhet, som just nu drivs av Länsstyrelsen tillsammans med länets kommuner. Även detta nämndes som en viktig samhällsutmaning av representanterna i det enande mötet och under hearingen med civila samhället.

Analysgruppen delade i februari upp sig i tre mindre arbetsgrupper¹⁴. Dessa grupper fokuserade under februari på att undersöka hur utsagorna kring nedanstående samhällsutmaningar förhåller sig till indikatorer i statistiken. Det statistiska underlaget gällande dessa delutmaningar redovisas i nästa kapitel.

Huvudfrågan analysgruppen ställde sig var: ***Stämmer det att [delutmaning] är ett hinder för att uppnå social hållbarhet i Jönköpings län?***

- **Grupp 1 - Arbetslöshet och brist på sysselsättning**

Delutmaningar:

Långvarigt ekonomiskt bistånd

Könnssegregerad arbetsmarknad

Barn och ungdomar klarar inte skolan

¹⁴ Se bilaga 4: Gruppindelning

- **Grupp 2 - Delaktighet, trygghet och tillit**

Delutmaningar:

Socio-ekonomisk polarisering och utsatthet

Misstro till samhällsinstitutioner och demokratiska processer

Utanförskap och segregation

Värderingar som krockar

Ökade sociala klyftor och ojämlikhet

- **Grupp 3 - Brottslighet och trygghet**

Delutmaningar:

Ungdomsbrottslighet

Gängkriminalitet

Organiserad brottslighet

Mäns våld mot kvinnor

Statistik (kvantitativa data) och analys

Arbetslöshet och brist på sysselsättning

I juni 2022 var 5,3%¹⁵ inskrivna som öppet arbetslösa på Arbetsförmedlingen i Jönköpings län, jämfört med 6,6% för hela landet. Andelen öppet arbetslösa har under 2022 återgått till nivåerna innan pandemin, både i Jönköpings län samt för hela riket i stort. Trenden under ett flertal år tillbaka är att arbetslöshetsnivåerna i Jönköpings län är något lägre än för hela landet.

Utmärkande för arbetslösheten i Jönköpings län har under ett antal år varit den låga arbetslösheten för inrikes födda. Både mindre och större kommuner i länet, exempelvis Habo och Värnamo, brukar tillhöra kommunerna i landet med lägst arbetslöshet för inrikes födda. Inom länet brukar kommunerna på höglandet, tex Tranås, Nässjö och Sävsjö, sticka ut jämfört med övriga länet med en högre arbetslöshet i stort, samt en tydligt högre arbetslöshet bland utrikes födda.¹⁶ Denna trend har varit tydlig under många år, och förstärktes ytterligare när många nyanlända flyttade till länet och dessa kommuner under början och mitten på 2010-talet.

Av hela gruppen arbetslösa i Jönköpings län i juni 2022, var 62% utrikes födda. Jämfört med nivån i hela landet på 58% är det inte en betydande skillnad, även om Jönköpings län har något högre andel. I exempelvis höglandskommunen Sävsjö utgjorde utrikes födda i juni 71% av alla arbetslösa. Bland utrikes födda är arbetslösheten störst bland de personer som är födda i Afrika söder om Sahara, Centralasien samt Mellanöstern/Nordafrika. Kvinnor boende i Jönköpings län från dessa tre regioner är arbetslösa i högre grad än genomsnittet i riket (för kvinnor födda i samma regioner). 31,8 procent av kvinnorna i gruppen som är födda i Afrika söder om Sahara är i arbetslöshet jämfört med 2,9 procent av kvinnorna som är födda i Sverige. Arbetslösheten för män från dessa tre regioner är däremot ungefär på samma nivå eller lägre i Jönköpings län än i riket, men skillnaden mellan inrikes och utrikes födda är även inom gruppen män stor.¹⁷

Skillnader i utbildningsnivå och svårigheter att validera kunskap från hemlandet, svagare koppling till arbetsmarknaden och avsaknad av nätverk bidrar till ställning längre från arbetsmarknaden för många utrikes födda. Även förekomst av systematisk diskriminering i anställningssituationer kan vara en av förklaringarna till skillnaderna i arbetslöshet.¹⁸

När det gäller arbetslöshetsnivåer för inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen är de två största grupperna utöver utrikes födda personer med högst förgymnasial utbildning och ungdomar mellan 18 - 24 år.¹⁹ Analysgruppen vill också lyfta att en person kan tillhöra flera olika grupper samtidigt, dvs en och samma person kan vara utrikesfödd, lågutbildad och ungdom.

¹⁵ Definitionen för Arbetsförmedlingens data om arbetslöshet är, för Jönköpings län, antalet arbetslösa personer inskrivna i Arbetsförmedlingens data delat med SCB:s data över antalet förvärvsarbetande i länet.

¹⁶ Arbetsförmedlingen

¹⁷ Prisma, statistik från SCB

¹⁸ Perspektiv på arbetslösheten i olika grupper, Arbetsförmedlingen, (2017) s.8

¹⁹ Arbetsförmedlingen och SCB

Långtidsarbetslösheten²⁰ ökade tydligt under 2020 på grund av bland annat effekterna av pandemin. De högsta nivåerna av antal långtidsarbetslösa i länet var runt årsskiftet 2020/2021, med över 5600 personer långtidsarbetslösa i länet. Utvecklingen fram till juni 2022 har sedan varit en kraftig minskning med ungefär 1500 färre långtidsarbetslösa sedan dess.

LÅNGVARIGT EKONOMISKT BISTÅND

Arbetslösheten är alltså lägre i Jönköpings län än i riket som helhet, men det är vissa grupper som står utanför arbetsmarknaden. Detta ökar risken för långtidsarbetslöshet och/eller långvarigt ekonomiskt bistånd. Man skulle kunna tänka sig att långtidsarbetslöshet följer utvecklingen kring långvarigt ekonomiskt bistånd, men så är inte fallet i Jönköpings län. Vi ser istället hur långtidsarbetslösheten i länet minskar, men att långvarigt ekonomiskt bistånd ökar. Detta är något som analysgruppen tänker skulle vara intressant att undersöka ytterligare.

Område	2019 (procent)	2020 (procent)	Ökning (procent)
Jönköpings läns kommuner	25,5	33,8	24
Aneby	18,9	28,2	33
Eksjö	29,2	36,8	21
Gislaved	31,6	31,9	<1
Gnosjö	32,3	42,5	24
Habo	20,6	26,2	21
Jönköping	28,1	35,8	11
Mullsjö	19,1	21,5	11
Nässjö	39,6	40,9	3
Sävsjö	28,7	33,9	15
Tranås	35,8	42,4	16
Vaggeryd	17,6	19,9	11
Vetlanda	0,8	41,2	98
Värnamo	28,7	38,1	25
Riket	39,9	43,6	8

År 2020 var det 34 procent av de vuxna biståndsmottagarna i Jönköpings län som hade ett långvarigt ekonomiskt bistånd²¹. Samma siffra för riket var 44 procent. Länet har dock haft en betydligt större ökning av långvarigt ekonomiskt bistånd mellan 2019 och 2020 jämfört med riket. När riket hade en ökning med 8 procent var ökningen i länet dubbelt så stor på 16 procent.²² Det är i Socialstyrelsens kommande årsstatistik för 2021 viktigt att bevaka huruvida ökningen för Jönköpings län har fortsatt under 2021, eller om den har stannat av. (Uppdatering september 2022: den ökningstakt av det långvariga ekonomiska biståndet som vi såg i Jönköpings län under 2020 har bromsat in. Det har bromsat in i hela landet och i Jönköpings län har det gått från 16 procent till 2 procent. För riket är motsvarande siffror från 8 procent till 4 procent.)

²⁰ Arbetsförmedlingens definition av långtidsarbetslöshet - sammanhängande tid utan arbete under 12 månader.

²¹ Med långvarigt ekonomiskt bistånd menas att bistånd har mottagits i 10 månader eller mer (under en 12-månaders period).

²² [Kolada](#): Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%).

Nationellt ser vi att det vanligaste hushållet år 2020 med långvarigt bistånd var ensamstående män utan barn, både bland inrikes- och utrikesfödda. Långvarigt bistånd bland gifta par/sammanboende hushåll utbetalas i nio fall av tio till utrikesfödda. Bland långvariga biståndstagare är andelen som har försörjningshinder pga. sociala skäl högre än hos övriga biståndstagare. Det är således något som händer över tid att ju längre man har haft ekonomiskt bistånd desto svårare blir det att ta sig ur det.

I Jönköpings län är det totalt 5182 barn under 18 år som är biståndsmottagare. De utgör 36,7 procent av det totala antalet biståndsmottagare. Motsvarande siffra för riket är 34,8 procent. I vårt län är det således 1,9 procentenheter fler barn än riksgenomsnittet som lever i familjer som uppbär ekonomiskt bistånd.²³ När det gäller det totala antalet barn i hushåll med långvarigt bistånd har nivån varit relativt konstant under en följd av år men under 2020 skedde alltså en viss ökning. För 2020 så var andelen barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd 2,3 procent vilket var en ökning med 0,4 procentenheter från året innan.²⁴

Samtidigt som vi ser en oroande ökning av det långvariga ekonomiska biståndet så ser vi nationellt att antalet biståndsmottagare och antal hushåll med ekonomiskt bistånd har minskat. Även i Jönköpings län har antalet hushåll med ekonomiskt bistånd minskat de senaste åren. Från december 2020 till december 2021 var minskningen 10 procent. Storleken på minskningen varierar dock mellan kommunerna.²⁵

Det finns en hel del forskning om vilka konsekvenserna blir för vuxna och barn som lever på ekonomiskt bistånd en längre tid. Människor som lever under ekonomisk osäkerhet har visat sig uppleva en ökad stress. Detta kombineras ibland med känslor av att vara mindre värd, skam och skuld orsakade av oförmågan att påverka sin situation. Inte sällan förmedlas dessa erfarenheter mellan olika generationer i samma familj. Barn som växer upp i familjer med pressade förhållanden har större sannolikhet att följa samma väg som sina föräldrar, med en kort och tidigt avslutad skolgång, tidigt och oplanerat föräldraskap, tidig övergång mellan skola och arbete och erfarenhet av arbetslöshet, ekonomisk osäkerhet samt brutna relationer.²⁶

Barn som lever i hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd känner ofta stark oro och ansvar. Psykisk ohälsa är vanligare hos dessa barn och de skuldbelägger ofta sig själva för att familjen hamnat i ekonomiska bekymmer.²⁷ Barn i familjer med återkommande ekonomiskt bistånd lämnar grundskolan med i genomsnitt betydligt lägre betyg än andra barn.²⁸ Det är också en ökad risk att bli inskriven på sjukhus eller dö under barndomen.²⁹

Sammanfattningsvis är arbete och sysselsättning centralt för individers ekonomiska resurser, hälsa, autonomi och skapar förutsättningar för sociala relationer med andra. Arbetslöshet ökar risken för att insjukna i hjärt- och kärlsjukdomar och att dö i förtid.

²³ Socialstyrelsen: <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistikamnen/ekonomiskt-bistand/>.

²⁴ [Kolada](#): Barn i befolkningen som ingår i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd. Andel (%)

²⁵ Socialstyrelsen, Antal hushåll med ekonomiskt bistånd

²⁶ Hälsa och livsvillkor bland socialt och ekonomiskt utsatta grupper i Stockholms län (Rapport 2007:5, Enheten för Socialmedicin och Hälsoekonomi Centrum för Folkhälsa FORUM för kunskap och gemensam utveckling) <https://ki.se/mediag/158204/download>. S. 8-9.

²⁷ Ekonomisk utsatthet – barns erfarenheter och strategier, Uppsala universitet (2017)

²⁸ Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa – slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa, s. 102

²⁹ Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa, Studieförbundet näringsliv och samhälle (2014)

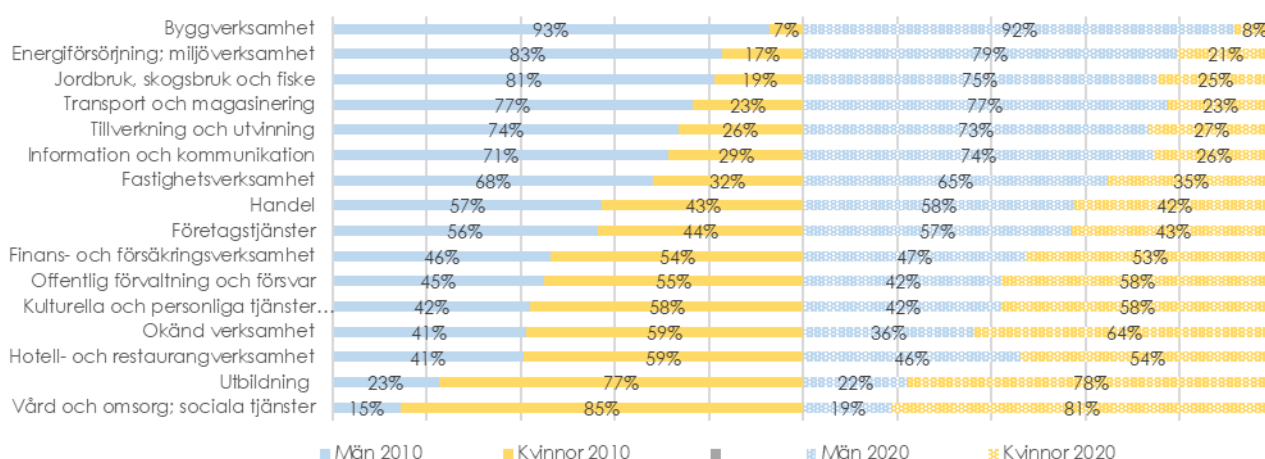
Långtidsarbetslöshet är även en riskfaktor för psykisk ohälsa.³⁰ Ju längre en person har haft långvarigt ekonomiskt bistånd eller är långtidsarbetslös, desto svårare blir det att ta sig ur det och komma tillbaka till arbete.³¹

SEGREGERAD ARBETSMARKNAD

Att grupper är segregerade från varandra innebär att individerna inte fördelar sig slumpvis över till exempel arbetsställen eller skolor. I stället befinner sig personer som tillhör en viss grupp i en oproportionellt stor utsträckning tillsammans med andra som tillhör samma grupp.³² Om vi exempelvis utgår från diskrimineringsgrunden kön, så handlar det om könssegregering och att män och kvinnor arbetar inom olika branscher. Andra former av segregering på arbetsmarknaden kan utgå från övriga sju diskrimineringsgrunder, exempelvis segregering utifrån etnisk tillhörighet eller ålderssegregering, men också från andra strukturer, såsom familjens socioekonomiska bakgrund.

Könsegregeringen på den svenska arbetsmarknaden innebär att det kan finnas variationer i arbetsvillkor mellan kvinnor och män men även tydliga skillnader i var kvinnor och män arbetar. I Jönköpings län finns fler kvinnor inom yrkesbranscher såsom vård och omsorg, utbildning, samt hotell och restaurang. Fler män arbetar inom byggverksamhet, energi och miljö samt transportsektorn. Andelen förvärvsarbetande i Jönköpings län fördelat på bransch visar inga stora förändringar under de senaste tio åren. En viss ökning syns bland andelen män inom vård och omsorg samt hotell och restaurang. Likaså syns en viss ökning av kvinnor inom jord- och skogsbruk samt energi- och miljö.³³ Det finns även en tydlig skillnad i könsfördelningen vad gäller utbildning på gymnasienivå. Bygg- och anläggning, teknik samt fordon och transport har samtliga en övervägande majoritet killar. Hantverk, vård- och omsorg och international baccalaureate är tre av programmen med en övervägande majoritet tjejer. Tjejer väljer i större utsträckning högskoleförberedande program.³⁴

Förvärvsarbetande i Jönköpings län. Andel män och kvinnor per bransch

³⁰ Folkhälsans utveckling årsrapport 2021, Folkhälsomyndigheten. S. 19

³¹ Perspektiv på långtidsarbetslösheten, Arbetsförmedlingen (2017) s. 2

³² IFAU (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering), IFAU

³³ Länsanalys (2022), Region Jönköpings län

³⁴ Skolverket, publicerad i SCB regional Jämstället

Det är lägre andel av befolkningen (25 - 64 år) som har en eftergymnasial utbildning i länet jämfört med riket i stort. I många fall har dubbelt så många kvinnor en akademisk examen jämfört med män.³⁵ Andel förvärvsarbetande mellan 20 - 64 år i länet är högre i länet jämfört med riket i stort,³⁶ detta trots att utbildningsnivån är lägre jämfört med riket. I Jönköpings län verkar alltså inte utbildning vara avgörande för att få ett arbete.

Under skoltiden har killar som grupp sämre skolresultat och mer svårigheter i skolan jämfört med tjejer. Samtidigt visar både statistik och forskning att de lägre betygen inte innebär svårigheter att komma in på arbetsmarknaden, vilket kan indikera att pojkar och män istället har tillgång till andra resurser än enbart betyg.³⁷

I Jönköpings län är det fler kvinnor än män som arbetar deltid (mindre än 35 h/vecka), även om antalet kvinnor som arbetar heltid har ökat från 52 procent år 1990 till 71 procent år 2019.³⁸ Under 2020 tog kvinnorna i länet ut 71 procent av föräldrapenningdagarna jämfört med 29 procent bland männen. Jönköpings län ligger i nivå med riket som helhet.³⁹ I Jönköpings län är det fler kvinnor som är sjukskrivna jämfört med män, och det är vanligare i de äldre åldersgrupperna. Kvinnor är i större utsträckning sjukskrivna för stressrelaterad psykisk ohälsa.⁴⁰ Även ohälsotalet och sjukpenningtalet för 2020 är högre bland kvinnor jämfört med män. Generellt sett har länet högre siffror jämfört med riket både vad gäller män och kvinnor.⁴¹

Nationella rapporter visar att det är vanligare bland kvinnor än män med osäkra arbetsvillkor och tidsbegränsade anställningar⁴² Kvinnor som grupp utför mer hem- och omsorgsarbete än män. Deltidsarbete är vanligare bland kvinnor, dels på grund av mer omfattande omsorgsansvar, dels på grund av ofrivillig deltid vilket genererar en annan problematik med lägre lön och lägre pensioner.⁴³ Många kvinnor arbetar idag inom så kallade kontaktyrken där vård- och omsorg ofta är i fokus. Inom kvinnokodade sektorer är förutsättningarna för arbetet och arbetsmiljön sämre vilket ökar risk för ohälsa.⁴⁴

I rapporten ”Anti-svart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden”, undersöker författarna situationen för afrosvenskar på arbetsmarknaden jämfört med den övriga befolkningen. De intresserar sig bland annat för huruvida afrosvenskar har likvärdigt tillträde till arbetsmarknaden som den övriga befolkningen, möjligheter för afrosvenskar att avancera på arbetsmarknaden och möjligheten för gruppen att undanröja hinder på arbetsmarknaden genom att skaffa sig en längre och mer kvalificerad utbildning. Studien visar att afrosvenskars situation på den svenska arbetsmarknaden präglas av det som författarna kallar horisontell och vertikal diskriminering. Med horisontell diskriminering menar

³⁵ Länsanalys (2022), Region Jönköpings län

³⁶ SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)

³⁷ Andersson, Kjerstin et. al. Barns perspektiv på jämställdhet i skola. En kunskapsöversikt. Rapport VIII från Delegationen för jämställdhet i skolan, Stockholm, 2010. s. 41–43

³⁸ SCB, arbetskraftsundersökningarna (AKU)

³⁹ Försäkringskassan, publicerad i SCB regional jämställdhet

⁴⁰ Länsanalys, Region Jönköpings län

⁴¹ Försäkringskassan, publicerad i SCB regional jämställdhet

⁴² Skr. 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – en feministisk politik för en jämställd framtid, s. 24–25

⁴³ Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa – slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa, s. 124

⁴⁴ Organisera för en jämställd arbetsmiljö – från ord till handling - En vitbok från Arbetsmiljöverkets regeringsuppdrag "Kvinnors arbetsmiljö" 2011 - 2016 s. 7–8

författarna att afrosvenskar tenderar att ha jobb inom låglöne- och lågstatusyrken, även i förhållande till utbildningsnivå. Vertikal diskriminering innebär i detta sammanhang att afrosvenskar har svårare att avancera till höga befattningar, både i status och i lön, som motsvarar deras utbildningsnivå. Rapportens resultat visar vidare på stora löneskillnader mellan afrosvenskar och övriga befolkningen, även då man kontrollerar för skillnader i utbildningsnivå, anställningssektor och ålder.⁴⁵

I en studie genomförd av IFAU (Institutet för arbetsmarknad- och utbildningspolitisk utvärdering) och Uppsala universitet, skickade rapportförfattarna ut jobbsökningar till arbetsgivare som sökte personal inom service-, omsorgs- och försäljningsyrken. Därefter mätte man i vilken utsträckning de sökande blev kontaktade av arbetsgivaren. Sökande med arabisk klingande namn blev kontaktade av en arbetsgivare i 10 procent av fallen, medan jobbsökande med svensk klingande namn fick svar i strax över 21 procent av fallen. Rapportförfattarna menar att graden av etnisk diskriminering på den svenska arbetsmarknaden är fortsatt hög.⁴⁶

BARN OCH UNGA SOM INTE KLARAR SKOLAN

Under läsåret 2020/2021 var det 85 procent av eleverna i årkurs 9 i Jönköpings län som hade behörighet till yrkesprogram och 74 procent som har uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen. I båda fallen är det en större andel tjejer jämfört med killar som har behörighet och länet ligger strax under de nationella siffrorna. Det är en större andel av eleverna med svensk bakgrund samt elever med utländsk bakgrund som är födda i Sverige som har behörighet jämfört med elever med utländsk bakgrund, födda utomlands.⁴⁷ Forskning visar dock att oavsett hur elever kategoriseras, utifrån kön eller migrationsbakgrund, är det föräldrars utbildningsnivå som har störst betydelse för skolresultaten.⁴⁸

I Jönköpings län visar Folkhälsoenkät Ung⁴⁹ att den psykiska ohälsan fortsätter att öka bland unga, det är främst tjejer som mår dåligt. Killar skattar generellt sin allmänna hälsa och välbefinnande bättre. Ungefär hälften känner stress inför skolarbetet, tjejer är mer stressade än killar. Fler killar än tjejer upplever arbetsro på lektionerna. Många unga upplever att deras psykiska hälsa påverkats negativt under pandemin.⁵⁰

Att klara skolan med godkända betyg är en välkänd skyddsfaktor mot framtida psykosociala problem.⁵¹ Skolan är en viktig arena och har en central roll för att nå ut till alla barn och unga. Mycket arbete bedrivs redan i länet och det är av vikt att även framåt arbeta för att fler barn och unga ska klara skolan och fånga upp de elever som har svårt att klara kunskapskraven för att motverka skolmisslyckanden.

⁴⁵ Anti-svart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden, Rapport 2018:21, Länsstyrelsen Stockholm. S. 9 – 10.

⁴⁶ IFAU, 2018, [IFAU](#)

⁴⁷ Skolverket

⁴⁸ [Behörigheten till gymnasieskolan ökar i alla elevgrupper - Skolverket](#)

⁴⁹ Enkät som genomförs under skoltid i åk 9 och åk 2 på gymnasiet i Jönköpings län

⁵⁰ Folkhälsoenkät ung 2020, Region Jönköpings län

⁵¹ Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa – slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa, s. 102

Delaktighet, trygghet och tillit

Några av de delutmaningar som utgör kvalitativa data till rubriken delaktighet, trygghet och tillit har analysgruppen valt att inte gå vidare med i detta underlag. Socio-ekonomisk polarisering och utsatthet samt ökade sociala klyftor och ojämlikhet är båda breda områden som bör analyseras i relation till andra samhällsutmaningar. Analysgruppen har därför valt att inte analysera dessa var för sig i detta underlag. Vi har resonerat på samma sätt gällande delutmaningen utanförskap och segregation, där vi istället kommer att följa och medverka i ett länsövergripande arbete inom området för samhällsplanering och social hållbarhet, som just nu drivs av Länsstyrelsen tillsammans med länets kommuner. Delutmaningen värderingar som krockar har analysgruppen valt att inte inkludera i underlaget, då det inte finns statistik att tillhandahålla i frågan.

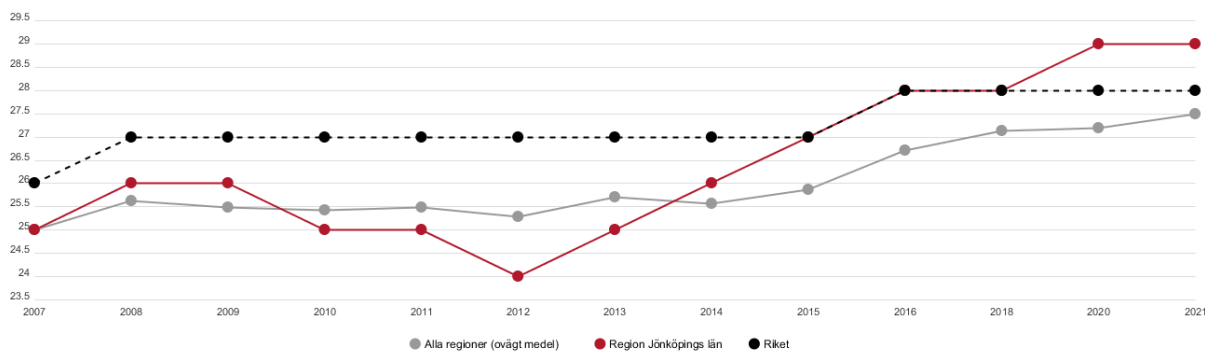
MISSTRO TILL SAMHÄLLSINSTITUTIONER OCH DEMOKRATISKA PROCESSER

I syfte att undersöka delutmaningen misstro till samhällsinstitutioner och demokratiska processer har analysgruppen valt följande indikatorer: avsaknad av tillit, valdeltagande och medlemskap i föreningar. Dessa kommer att redovisas var för sig och efter detta följer en sammanfattning av den diskussion som fördes i analysgruppen.

Avsaknad av tillit

I Jönköpings län är avsaknaden av tillit till andra högre än i riket och utvecklingen har varit negativ inom samtliga grupper.

Inwånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra (Kolada, Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor (HLV))

Det finns även en skillnad mellan kvinnor och män. Andelen kvinnor med låg tillit till andra låg på 27 procent (27 procent riket) medan 31 procent (29 procent riket) av männen hade en låg tillit till andra.⁵²

Förutom att undersöka avsaknad av tillit till andra ville analysgruppen även titta på avsaknad av tillit till samhällsinstitutioner och demokratiska processer. I diskussionen kring avsaknad av tillit har vi även valt att titta på indikatorn valdeltagande (se nedan), där låg tillit till samhällsinstitutioner och demokratiska processer skulle kunna påvisas genom lågt

⁵² Källa: Kolada

valdeltagande. I analysgruppen uppmärksammades att avsaknad av tillit till samhällsinstitutioner blivit mer synliga under pandemin och då särskilt kopplat till vaccinationsvilja.

Enligt Charlotta Mellander, professor i nationalekonomi vid JIBS, visar nya [siffror från SCB](#) att det finns ett samband mellan hur många som väljer att vaccinera sig och i vilken utsträckning man röstar i kommunalval. Vaccinationstäckningen tenderar att vara lägre i kommuner med fler invånare, medan mönstret är det motsatta för valdeltagandet. Utbildningsnivå (mätt som andelen högutbildade) är inte relaterat till vaccinationstäckningen, men däremot relativt starkt positivt relaterat till valdeltagande. Den variabel som är starkast sammankopplad med både vaccinationsgrad och andel som deltagit i kommunalvalet är hur stor andel som är utrikesfödda i en kommun. Man ser till sist ett negativt samband mellan andelen som är arbetslösa i en kommun och både vaccinationstäckning och valdeltagande.⁵³

I frågan om tillit till samhällsinstitutioner hänvisar Region Jönköpings län till ett projekt, ”Familjehälsoutveckling i samverkan” där regionen i samverkan med fyra av länets kommuner (Nässjö, Jönköping, Vetlanda och Gislaved) genomfört kvalitativa intervjuer med utrikes födda familjer som bott i Sverige i två - fyra år. I dessa intervjuer framkom bland annat att familjerna hade en låg tilltro till socialtjänst och andra myndigheter.⁵⁴ Dock har vi i detta underlag inte haft möjlighet att gå igenom jämförande studier med andra grupper gällande tillit till socialtjänst och andra myndigheter.

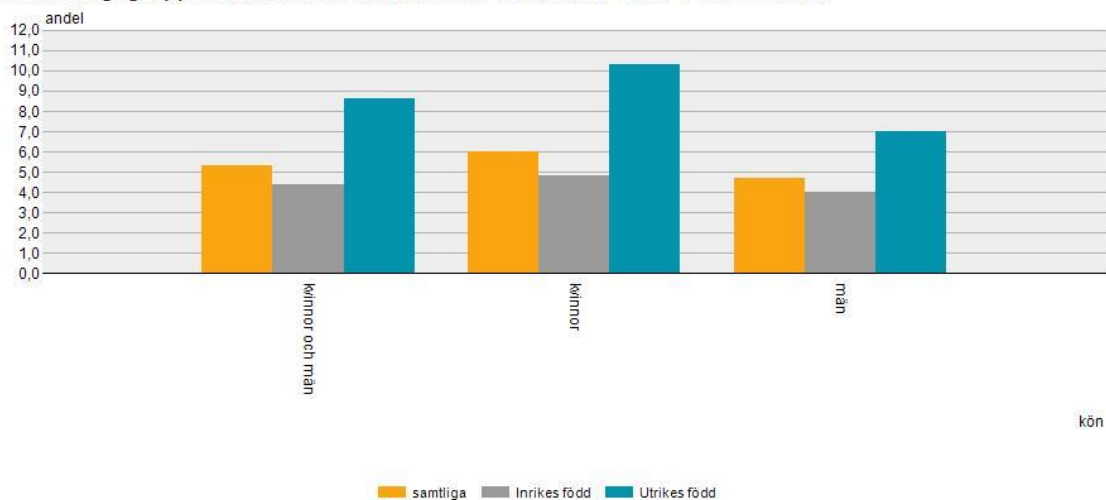
För att exemplifiera vad avsaknad av tillit till samhällsinstitutioner kan bero på så vill analysgruppen lyfta en mätning om Icke tillfredsställt vårdbehov mellan utrikes och inrikes födda. Enligt SCB finns det en stor differens mellan hur utrikes och inrikes födda anger att de inte fått sina vårdbehov tillfredsställda (Inrikes födda: 4,4 procent och utrikes födda 8,6 procent). Skillnaden är större mellan inrikes- och utrikesfödda kvinnor än män (inrikes födda kvinnor 4,8 procent, utrikes födda kvinnor 10,3 procent. Inrikes födda män 4 procent, utrikes födda män 7 procent).⁵⁵ Anledningen till denna differens är svår att fastställa då det kan bero på olika förväntningar på sjukvård beroende på tidigare erfarenheter från hemlandet alternativt brister i bemötande från ansvarig vårdgivare. Detta skulle i sin tur kunna bero på fördomar eller bristande kommunikation.

⁵³ [Om tillit och vaccinationer - Jönköping University \(vertikals.se\)](#)

⁵⁴ [Hälsokommunikatörer - Nässjö kommun \(nassjo.se\)](#)

⁵⁵ SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden. Ej fått vård trots behov. Andel personer i procent efter indikator, redovisningsgrupp, kön och årsintervall

Undersökningarna av levnadsförhållanden. Ej fått vård trots behov. Andel personer i procent efter redovisningsgrupp och kön. Icke tillfredsställt vårdbehov 2017-, 2020-2020.

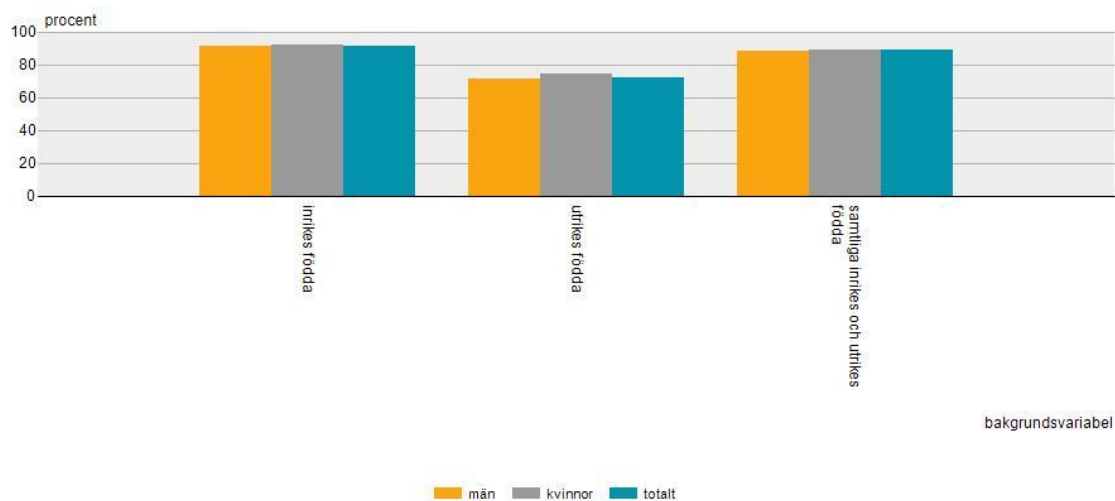

Källa: SCB

Valdeltagande

Valdeltagandet 2018 för samtliga röstberättigade i Jönköpings län var 89%. Enligt SCB framkommer vidare att det fanns skillnader i valdeltagande mellan inrikes- och utrikesfödda i valet 2018 (91 procent av inrikes födda och 72 procent utrikes födda i Jönköpings län). Motsvarande siffror för riket var 90 procent av inrikes födda och 74 procent av utrikes födda. Skillnaden mellan inrikes- och utrikesfödda kvinnor är större än den mellan män.⁵⁶

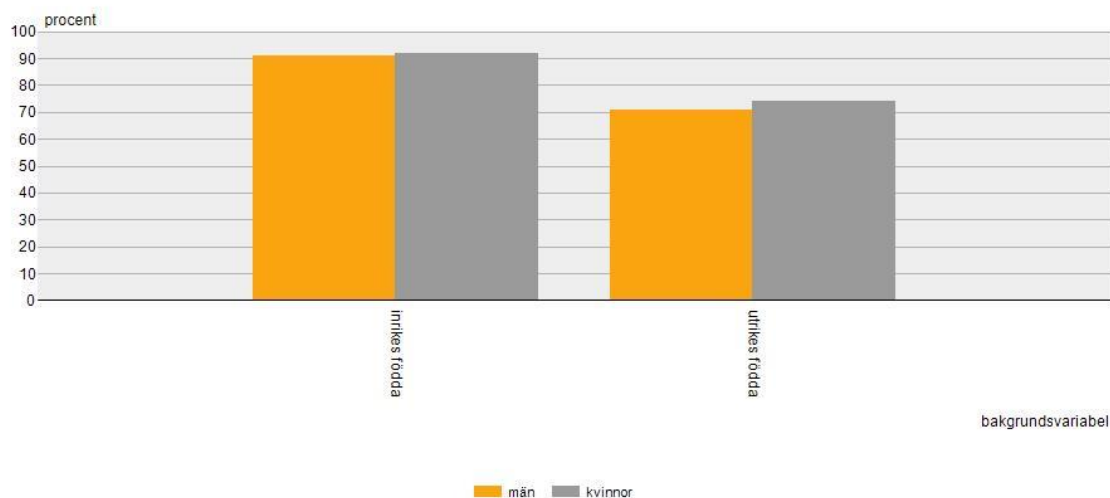
Andel röstande (procent) efter kön och bakgrundsvariabel. Jönköpings län, 2018.

Källa: SCB

⁵⁶ [SCB](#)

Andel röstande (procent) efter kön och bakgrundsvariabel. Jönköpings län, 2018.

Källa: SCB

Källa: [SCB](#)

Medlemskap i föreningar

Sverige lyfts ofta fram som unikt i den höga anslutningsgraden till föreningar. Forskning visar att det finns flera positiva effekter för en individ att ha ett engagemang i en förening, både socialt och på andra sätt.⁵⁷ Delmos har i sin rapport ”Demokrati för alla” 2020, lyft fram civilsamhällets roll och funktion i en fungerande demokrati och att det är färre som bor i områden med socioekonomiska utmaningar som är medlemmar i en förening.⁵⁸ Bland inrikes födda kvinnor och män i Sverige är 81,6 procent medlemmar i minst en förening. Motsvarande siffra bland utrikes födda är 51,1 procent. Det finns även skillnader i aktivt deltagande i förening utifrån ålder och kön.⁵⁹

Sammanfattningsvis vill analysgruppen nämna att även orsaker till skillnader mellan olika grupper i fråga om delaktighet och tillit diskuterades. Fokus för dessa diskussioner var information, kommunikation och dialog. Gruppen diskuterade vikten av att kunna föra en dialog i syfte att skapa tillit och att det vore önskvärt att genom kommunikation kunna få fram underlag som inte går att få fram endast via statistik. En observation som gjordes var att brist på information även kan leda till brist på tillit och det finns ett behov av att motverka denna brist på tillit genom att utveckla nya sätt att nå ut med information utifrån olika målgruppers behov. Utvecklingen med en alltmer digitaliserad kommunikation kan leda till en känsla av utanförskap då grupper kan känna att de inte har samma tillgång till olika typer av samhällsfunktioner (till exempel äldre och nyanlända). Syftet med utvecklingsinsatser inom dessa områden är att olika målgrupper bör ha en likvärdig möjlighet till deltagande i samhället.

⁵⁷ [SCB](#)

⁵⁸ [Delmos](#)

⁵⁹ [SCB](#), Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC) G

Brottslighet och trygghet

Brottslighet och trygghet har nämnts i relativt svepande ordalag i de workshops som har genomförts och följande delutmaningar har då dykt upp i diskussionerna; ungdomsbrottslighet, gängkriminalitet, organiserad brottslighet och mäns våld mot kvinnor. I nedanstående text kommer gängkriminalitet och organiserad brottslighet behandlas gemensamt medan ungdomsbrottslighet och mäns våld mot kvinnor lyfts under egna rubriker. Analysgruppen ser också att vi i det fortsatta arbetet behöver fördjupa analysen kring delutmaningen ungdomsbrottslighet. Förslagsvis genom inhämtning av lokala kartläggningar från länets kommuner.

Analysgruppen vill också nämna att den officiella kriminalstatistiken för anmälda brott endast presenteras utifrån Polisregioner sedan 2015 (BRÅ). Polisregion öst omfattar tre län (Jönköping, Södermanland och Östergötland), vilket innebär att det är svårt att dra specifika slutsatser för anmälda brott för Jönköpings län baserat på statistiken för Polisregion öst.

UNGDOMSBROTTLIGHET

I Brottsförebyggande rådets (Brå) nationella skolundersökning om brott för 2019 uppger 51,7 procent av eleverna i årskurs 9 att de har varit delaktiga i något vålds-, stöld-, skadegörelse- eller narkotikabrott under det senaste året. 48,7 procent av tjejerna och 54,1 av killarna har begått brott. Av de brottstyper som ingår i studien är stöld vanligast (41,1 procent) följt av våld (24 procent), skadegörelse (18,4 procent) och narkotikabrott (7,6 procent).⁶⁰ Bakgrundsfaktorer med tydligast koppling till ökad risk att begå brott är kön (ökad risk för killar), skilda eller separerade föräldrar och att familjen har svaga ekonomiska resurser.⁶¹ I analysgruppens arbete lyfts just rån, stölder och nätbedrägerier som viktiga områden när det gäller ungdomsbrottslighet.

I en studie från Malmö Universitet har enkätsvaren från skolundersökningen mellan 1999–2017 analyserats och studien visar att ungdomsbrottsligheten har minskat avsevärt för alla brottstyper. Minskningen har samband med förändringar i ungdomars sociala relationer, aktiviteter såsom alkoholanvändning, attityder mot brott samt föräldrainsyn. Störst betydelse har förändringen av dagliga aktiviteter, där ungdomar ägnar mindre tid åt ostrukturerade aktiviteter i riskfyllda miljöer och i större utsträckning är hemma.⁶²

Även om många unga har begått brott betyder det inte att deras brottslighet fortsätter. En liten andel unga står för en stor andel av den totala brottsligheten och det är ofta kopplat till en tidig brottsdebut. Brå konstaterar att ålder, mognad, laglydiga kamrater och andra positiva sociala sammanhang är sammankopplade med upphörande av brottslighet. På

⁶⁰ Brå, *Skolundersökningen om brott 2019*, rapport 2020:11 s. 62 https://bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5306dead/1606817015507/2020_11_Skolundersokningen_om_brott_2019.pdf

⁶¹ Brå, *Skolundersökningen om brott 2019*, rapport 2020:11, s. 64-65 https://bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5306dead/1606817015507/2020_11_Skolundersokningen_om_brott_2019.pdf

⁶² Svensson, Robert and Oberwittler, Dietrich (2021) *Changing routine activities and the decline of youth crime: A repeated cross-sectional analysis of self-reported delinquency in Sweden, 1999-2017*. s. 372-273 (Criminology, Colume 59, Issue 2, pages 351-386 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1745-9125.12273>)

motsvarande sätt kan problematisk skolgång, kriminellt umgänge, missbruk och psykisk ohälsa leda till en högaktiv brottsaktivitet.⁶³

I analysgruppen har även digital utsatthet diskuterats. Uppfattningen är att det finns ett stort mörkertal men också att ungdomar inte alltid är medvetna om att det är olagligt att exempelvis skicka vissa typer av bilder. Analysgruppen lyfter även penningtvättbrott och att ungdomar inte alltid ser det brottsliga i att låna ut sitt konto till någon (exempelvis att man låter någon sätta in pengar på sitt konto och sen tar ut dem och ger dem vidare). Kunskapen om dessa brott måste bli större bland barn och unga, men även bland vuxna.

Analysgruppen lyfter även utmaningar med tystnadskultur, där brott anmäls i låg utsträckning på grund av rädsla för att försvara för den som har utsatt en eller att själv råka illa ut. Det nämns inte minst när det gäller sexuellt våld, där pojkar och flickor också uppges få olika respons och pojkars utsatthet för sexuella trakasserier bagatelliseras. Berättelserna om tystnadskultur styrks bland annat av Brås rapport *Tonåringars benägenhet att anmäla brott och deras förtroende för rättsväsendet* (2009:30) som beskriver hur ungdomar är mindre benägna än vuxna att anmäla brott och att inga större förändringar har skett sedan 1990-talet. De vanligaste skälen att inte anmäla brott är att uppleva att brottet inte är allvarligt, att anse att polisen inte kan göra något eller att de själva har rätt ut händelsen. Bland flickor är däremot det vanligaste svaret ”annat skäl”, där en hög andel flickor uppgav som skäl att de känner gärningsperson. Det är däremot få unga som avstår att anmäla på grund av lågt förtroende för rättsväsendet och det tycks inte heller finnas något samband mellan förtroende och benägenhet att anmäla brott.⁶⁴

GÄNGKRIMINALITET OCH ORGANISERAD BROTTSLIGHET

När det gäller gängkriminalitet och organiserad brottslighet är begreppen breda, komplexa och överlappande. Det finns många olika definitioner från såväl forskare som myndigheter. Användningen av begreppen i exempelvis massmedia tenderar också att bygga på associationer och föreställningar snarare än på teoretiskt understödda definitioner.⁶⁵ De olika begreppen omfattar också en mängd olika brottskategorier.

Det som karaktäriserar organiserad brottslighet är inte typen av brott utan att de begås av flera personer som har organiserat sig. Grupperingarna är oftare löst sammansatta och flexibla än faktiska etablerade gäng.⁶⁶ I rapporten *Kriminella nätverk och grupperingar* från Brå menar författarna att det finns flera former av organiserad brottslighet och de olika nätverken och grupperna kan skilja sig mycket åt när det kommer till exempelvis interna och externa konflikter, rekrytering och användning av våld.⁶⁷

⁶³ Brå, *Strategiska brott bland ungdomar på 2010-talet och faktorer av betydelse för att lämna ett kriminellt liv*, Rapport 2021:5 s. 8-9, 54 https://bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa7087f9/1618295581817/2021_5_Strategiska_brott.pdf

⁶⁴ https://bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180002539/1371914720990/2009_20_tonaringars_bena-genhet_anmala_brott.pdf, s. 25 - 35

⁶⁵ Brå, *Kriminella nätverk och grupperingar. Polisens bild av maktstrukturer och marknader*. Rapport 2016:12, s. 22 https://bra.se/download/18.3c6dfe1e15691e1603e1b5ca/1471871016717/2016_12_Kriminella_nat-verk_och_grupperingar.pdf

⁶⁶ Brå, <https://bra.se/forebyggga-brott/forebyggande-utifran-amne/organiserad-brottslighet.html> hämtad 220218

⁶⁷ Brå, *Kriminella nätverk och grupperingar. Polisens bild av maktstrukturer och marknader*. Rapport 2016:12, s. 126–127

I Nationella trygghetsundersökningen finns en fråga om uppfattning om brottsutvecklingen i Sverige. Andelen som svarar att de tror att brottsutvecklingen har ökat kraftigt eller ökat något under de senaste tre åren har sedan 2017 stadigt varit 85–86 procent. Jämförelsevis upplever 5 procent av de svarande i stor utsträckning problem med gäng som uppehåller sig i det egna bostadsområdet och 4 procent upplever i stor utsträckning problem med öppen narkotikahandel i det egna området.⁶⁸

Den organiserade brottslighetens karaktär gör den svår att kartlägga utan att ha insyn i polisens kunskap om och arbete mot olika grupperingar och nätverk. Analysgruppen påtalar att Jönköpings län inte är förskonat från organiserad brottslighet och gängkriminalitet, men att det samtidigt pågår arbete och samverkan inom ramen för det brottsförebyggande arbetet i länet. Därför har vi valt att i nuläget inte föreslå detta som ett insatsområde inom ramen för Forum för social hållbarhet. Det är också viktigt att adressera den diskrepans mellan faktisk brottsutsatthet och upplevd oro för brottslighet som finns inom vissa områden.

UTSATTHET FÖR BROTT

I Brottsoffermyndighetens kartläggning *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2015* betonas att offerundersökningar och självdeklarationsstudier av utsatthet för brott anses ge en mer sanningsenlig bild av brottsligheten än kriminalstatistiken gör.⁶⁹ Utöver de uppgivna eller anmälda brotten finns ett mörkertal, vars storlek beror på bland annat hur anmälningsbenägenheten ser ut för olika brott, hur rättsväsendets resurser fördelas och hur lagstiftningen ser ut.⁷⁰

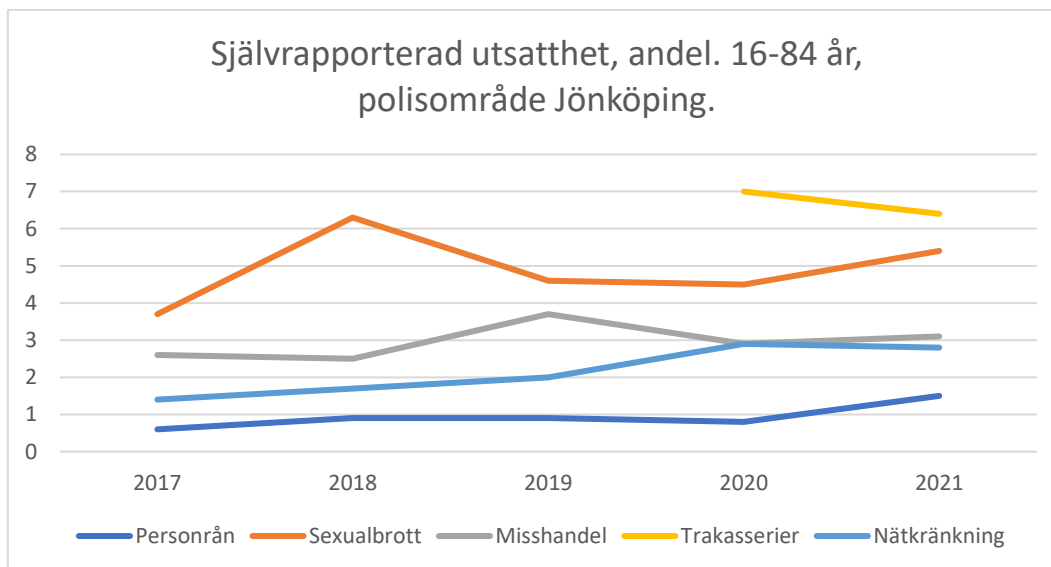
I Nationella trygghetsundersökningen ökar den självrapporterade utsattheten i Jönköpings län under 2021 inom flera olika brottstyper. Det är en skillnad mot siffrorna på nationell nivå, där utsatthet för personrån, sexualbrott, misshandel och nätkränkning istället har minskat sedan 2019.⁷¹

⁶⁸ Brå, Nationella trygghetsundersökningen, <https://bra.se/ntu-skapa-din-tabell>

⁶⁹ Brå, *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2015*, Rapport 2017:5, s. 10 (https://bra.se/download/18.4a33c027159a89523b1ae6a8/1557227832989/2017_5_Brottsutvecklingen_i_Sverige_fram_till_ar_2015.pdf)

⁷⁰ Brå, *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2015*, Rapport 2017:5, s. 16–18

⁷¹ Brå, Nationella trygghetsundersökningen, <https://bra.se/ntu-skapa-din-tabell>

Källa: Brå, Nationella trygghetsundersökningen 2017–2021

Män rapporterar en högre utsatthet för personrån och misshandel medan kvinnor rapporterar en högre utsatthet för sexualbrott. När det gäller trakasserier⁷² och nätkränkningar varierar skillnaderna mellan kvinnors och mäns utsatthet över tid. Mäns utsatthet för personrån har ökat från att 1 procent var utsatta 2017 till att 2,6 procent var utsatta 2021. Andelen kvinnor utsatta för personrån 2021 var 0,5 procent. Under samma period har också andelen män som mycket ofta eller ganska ofta oroar sig för att utsättas för personrån ökat från 11 procent till 13 procent. Andelen utsatta för sexualbrott 2021 var bland kvinnor 8,7 procent och bland män 1,8 procent. 4,2 procent av männen och 2,2 procent av kvinnorna rapporterade utsatthet för misshandel.⁷³

Fler redovisningsgrupper finns i statistiken för hela Polisregion Öst.⁷⁴ Genomgående i ovanstående brottkategorier är andelen utsatta högst i åldersgruppen 16–19 år. Ungas utsatthet är särskilt tydlig inom sexualbrott, där 26,7 procent av kvinnor mellan 16–24 år uppger att de utsatts, vilket kan jämföras med 4,5 procent av samtliga svarande i Polisregion Öst. Även när det gäller utsatthet för trakasserier sticker kvinnor mellan 16–24 år ut, med 12,6 procent jämfört med 5,6 procent bland samtliga svarande. När det gäller misshandel är gruppen män mellan 16–24 år den mest utsatta, med 9,1 procent jämfört med 2,9 procent bland samtliga svarande.⁷⁵ Bland personer med två utrikesfödda föräldrar är utsattheten för brott högre än bland personer med minst en svenskfödd förälder. Andelen utrikesfödda som rapporterar utsatthet för brott är dock lägre än de båda ovanstående grupperna.

⁷² Brå betonar att trakasserier inte är en brottstyp. Termen används i NTU som ett paraply för brott som exempelvis ofredande eller olaga förföljelse samt händelser som är oönskade men inte brottsliga. https://bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa70111bd/1635317751059/2021_Nationella_trygghetsundersokningen_2021.pdf s. 31

⁷³ Brå, Nationella trygghetsundersökningen, <https://bra.se/ntu-skapa-din-tabell>

⁷⁴ Data från Polisregion Öst omfattar tre län (Jönköping, Södermanland och Östergötland) och analysgruppen drar således inga slutsatser för Jönköpings län baserat på statistik för hela Polisregion Öst. Vi tänker dock att det är intressant i sammanhanget att redovisa några utvalda data från Polisregion Öst i syfte att visa vilket fler redovisningsgrupper det finns inom området.

⁷⁵ Brå, Nationella trygghetsundersökningen, <https://bra.se/ntu-skapa-din-tabell>

Utsattheten är även högre bland ensamstående med barn, bland boende i flerfamiljshus och bland personer med högst förgymnasial utbildningsnivå.⁷⁶

I Statens medieråds undersökning *Ungar och medier* ingår frågor om ungas utsatthet på internet. Frågorna handlar om mobbing, utfrysning, hot, spridning av bilder, uppmaningar att skicka lättklädda bilder samt press att göra något sexuellt. Barn mellan 9–18 år har besvarat enkäten och majoriteten, mellan 71 och 97 procent⁷⁷, uppger att de inte har råkat ut för ovanstående.⁷⁸ Andelen som uppger en utsatthet har dock ökat gradvis sedan 2016. Utsattheten är generellt större bland de äldre barnen än bland de yngre. Bland de yngre barnen är skillnaderna mellan flickor och pojkar små medan de bland de äldre barnen blir större.⁷⁹ Tonåringar med psykiska funktionsnedsättningar upplever också en högre utsatthet än tonåringar i genomsnitt och när det gäller nakenbilder och press till sexuella handlingar är flickor med psykiska funktionsnedsättningar särskilt utsatta.⁸⁰

MÄNS VÅLD MOT KVINNOR

Att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är ett av de jämställdhetspolitiska målen och det är ett brett och komplext område. Området Mäns våld mot kvinnor är inriktat på det våld som kvinnor och flickor utsätts för på grund av sitt kön och omfattar alla former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Det omfattar även mäns, pojkars och icke-binäras samt hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Mellan de olika grupperna finns det såväl likheter som skillnader i utsatthet. I Jönköpings län finns sedan tidigare en väl uppbyggd samverkan för att motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation. Det saknas dock ett arbete mot sexuellt våld och sexualbrott. Analysgruppen ser därmed en lucka som behöver fyllas, vilken delvis överlappar med området ungas brottslighet och utsatthet för brott.

I Polisregion Öst är det år 2020 relativt små skillnader mellan anmälda misshandelsbrott mot kvinnor respektive mot män. När det kommer till relationen till gärningspersonen är det däremot en stor skillnad mellan kvinnor och män, vilket följer samma mönster som för riket. Medan män i mycket stor utsträckning utsätts av en obekant eller en bekant utanför släkt eller parrelation utsätts kvinnor av en partner i hälften av fallen och av en obekant i mindre än 20 procent av fallen.⁸¹

⁷⁶ Brå, *Nationella trygghetsundersökningen*, <https://bra.se/ntu-skapa-din-tabell>

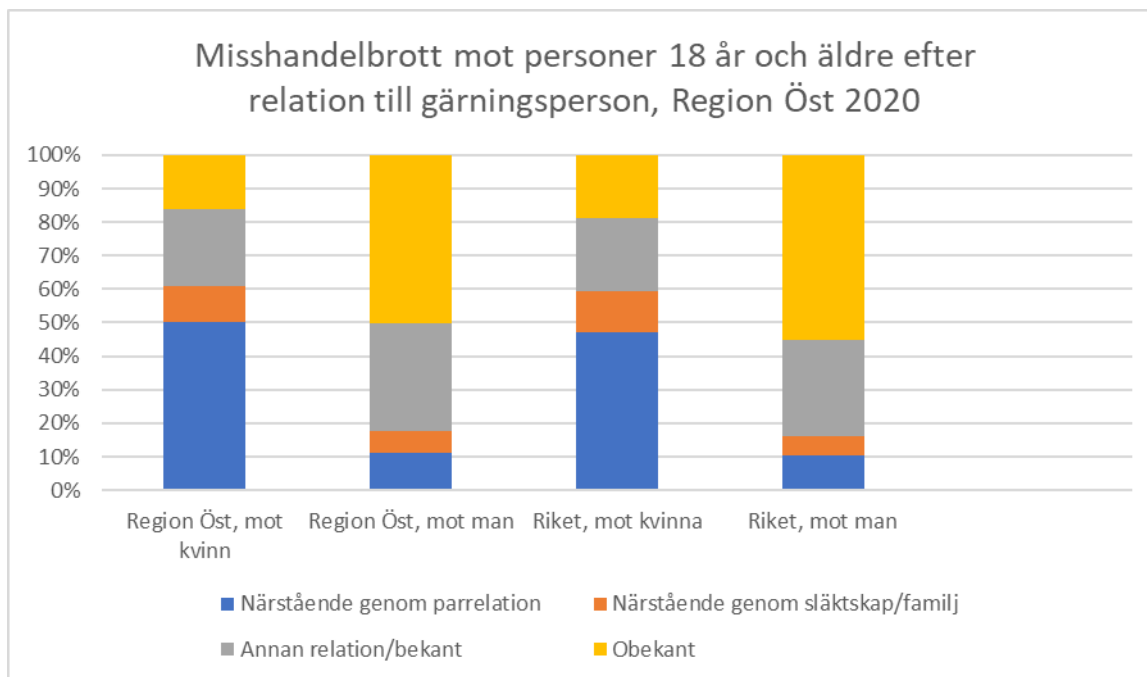
⁷⁷ Variation finns mellan de olika frågorna såväl som mellan olika åldersgrupper.

⁷⁸ Statens medieråd (2021) *Ungar och medier 2021. En statistisk undersökning av ungas medievanor och attityder till medieanvändning*, s. 87 https://www.statensmedierad.se/download/18.57e3b0a17a75fbf0654916e/1632377641632/Ungar%20och%20medier%202021_anpassad.pdf

⁷⁹ *Ungar och medier*, s. 87-88

⁸⁰ *Ungar och medier*, s. 91

⁸¹ Brå, publicerad i SCB regional jämställdhetsstatistik

Källa: Brå, publicerad i SCB regional jämställdhetsstatistik

Brå konstaterar i rapporten *Våld i ungas parrelationer* att det finns få studier av ungas våldsutsatthet i parrelationer trots att mycket pekar på att ungdomar och unga vuxna är mer utsatta än vuxna.⁸² I NTU 2013 uppgav 23 procent av tjejerna och 14 procent av killarna i åldern 16–24 år att de hade utsatts för partnervåld. Internationella studier visar både på en hög grad av utsatthet och självrapporterad våldsutövning bland unga och i jämförelser mellan olika parrelationer tycks unga hbtqi-personer mer utsatta än exempelvis heterosexuella ungdomar.⁸³

Som nämnts tidigare är kvinnors utsatthet för sexualbrott avsevärt större än mäns och störst självrapporterad utsatthet finns bland kvinnor 16–24 år. Genomgående upplever också en större andel kvinnor än män oro för att utsättas för våld och en upplevelse av otrygghet i det offentliga rummet. 18 procent av kvinnorna och 1 procent av männen i länet uppger i NTU 2021 att de mycket ofta eller ganska ofta oroade sig för att utsättas för sexuella angrepp eller våldtäkt. 14 procent av kvinnorna avstår från aktiviteter och 29 procent väljer andra färdsätt eller en annan väg på grund av oro att utsättas för brott. Motsvarande siffror för män är 9 respektive 14 procent.⁸⁴ Tillsammans med kunskapen under rubriken *Utsatthet för brott* visar det på ett behov av att sexualbrott lyfts ytterligare och att arbetet stärks.

⁸² Brå, *Våld i ungas parrelationer*, 2021:15, s. 9
https://bra.se/download/18.79079f9d17cc01fce50bb/1635487700517/2021_15_Vald_i_ungas_parrelationer.pdf

⁸³ Brå, *Våld i ungas parrelationer*, 2021:15, s. 37-40

⁸⁴ Brå, Nationella trygghetsundersökningen 2021

Prioriterad samhällsutmaning och insatsområden 2022 - 2024

Det har varit en utmaning för analysgruppen att utse två eller tre prioriterade samhällsutmaningar som åtskilda från varandra. Istället har vi under analysperioden hamnat i samtal och diskussioner kring vad som är ett problem/en orsak och vad som är effekt, vad som är hönan och vad som är ägget. Analysgruppen kommer därför att föreslå en fortsatt riktning för arbetet inom Forum för social hållbarhet där vi utgår från en prioriterad samhällsutmaning, med några underliggande insatsområden. Analysgruppen kommer i det fortsatta arbetet inom ramen för Forum för social hållbarhet att undersöka samband och korrelationer mellan de olika insatsområdena, i syfte att utveckla samverkan inom området för social hållbarhet i Jönköpings län.

Samtidigt arbetar myndigheter, organisationer och andra samhällsaktörer i tämligen slutna system, där vi är uppdelade utifrån olika verksamhetsområden och uppdrag. Under analysgruppsmöten har det efterfrågats mer samverkan inom analysarbete inom det sociala hållbarhetsområdet, exempelvis att kunna samordna data från olika verksamheter och myndigheter med varandra. Det är inte något som är gjort i en handvändning och därför ser analysgruppen att detta är ett arbete som vi vill fortsätta fördjupa oss i inom ramen för Forum för social hållbarhet.

Analysgruppen har vidare velat undersöka vilka luckor som finns gällande samverkan inom sociala hållbarhetsfrågor samt också utforma arbetet så att vi verkligen får effekt i vårt arbete för ökad social hållbarhet i Jönköpings län. Det är även i mötet med invånare som vi kan säga om det vi gör har fått effekt eller inte. Därför vill analysgruppen också föreslå att vi i det kommande arbetet inom Forum för social hållbarhet även engagerar invånare och civilsamhället i större utsträckning än vi har gjort hittills. Det är invånarna som ser hur samhällets olika instanser fungerar och på så sätt är de en viktig resurs i vårt arbete.

Analysgruppen har med hjälp av metoden triangulering jämfört de i processen medverkande aktörernas utsagor (kvalitativa data) med kompletterande statistiskt underlag (kvantitativa data) i syfte att undersöka hur utsagorna förhåller sig till indikatorerna i statistiken. Utifrån denna analys har analysgruppen identifierat fem insatsområden där vi ser behov av fortsatt utvecklat samverkansarbete, utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv. Analysgruppen föreslår därför att arbetet inom ramen för Forum för social hållbarhet 2022 – 2024 fokuserar på den övergripande samhällsutmaningen:

Delaktighet, trygghet och minskad ojämlikhet

Analysgruppen föreslår vidare att insatsområden för att arbeta för ökad delaktighet och trygghet och för minskad ojämlikhet blir följande:

- » Långvarigt ekonomiskt bistånd
- » Segregerad arbetsmarknad
- » Avsaknad av tillit till samhällsinstitutioner och demokratiska processer
- » Ungas brottslighet och utsatthet för brott
- » Sexualbrott

Bilagor

Bilaga 1: Resultat enande mötet och analysgrupp

Inledning

Den 24 mars 2022 ska det enande mötet ta rikttningsbeslut kring två-tre prioriterade samhällsutmaningar med socialt hållbarhetsperspektiv som Forum för social hållbarhet ska fokusera sitt arbete på de kommande två-tre åren.

Den 28 oktober bestämde det enande mötet att analysgruppen ska utgå från fyra samhällsutmaningar (fokusområden) i arbetet med att ta fram ett förslag till den 24 mars.

Analysgruppen träffades den 6 december för att arbeta vidare med de fyra föreslagna samhällsutmaningarna, precisera inriktningen samt börja klargöra vad som bör betraktas som mål respektive medel för att uppnå hållbarhet.

Analysgruppen kommer också att klargöra Forum för social hållbarhets förhållningssätt till olika aktörers pågående initiativ och åtgärder inom olika områden.

Inledande sammanställning

Inspel på delutmaningar, ansatser och perspektiv som **det enande mötet och analysgruppen** har nämnt som viktiga.

Delaktighet, trygghet, tillit och minskad brottslighet

Delutmaningar

- Socio-ekonomisk polarisering och utsatthet
- Misstro till samhällsinstitutioner och demokratiska processer
- Mäns våld mot kvinnor

Arbetsmarknad, kompetensförsörjning och utbildning

Delutmaningar

- Utmaningar inom sysselsättning/arbetslöshet
- Barn och ungdomar klarar inte skolan

Medel

- Matchning utbildning och arbetsmarknad
- Bryta långtidsarbetslöshet
- Integration och inkludering genom arbete och validering

Samhällsplanering

Delutmaningar

- Utanförskap och segregation

Medel

- Bostadsförsörjning och samhällsplanering för att motverka segregation och för att överbygga klyftor

Alla inspel från workshops 28/10 och 6/12

Under varje samhällsutmaningsrubrik ser ni inspel på delutmaningar, ansatser och perspektiv från representanter i det enande mötet och från deltagarna i analysgruppen, vilket är resultatet från de båda workshops med grupperna.

En övergripande samhällsutmaning som diskuterades under analysgruppsmötet är **långvarigt ekonomiskt bistånd**. Detta är en samhällsutmaning som anses löpa över alla de fyra samhällsutmaningarna och därför kan inkluderas inom alla fyra utmaningar.

Under analysgruppsmötet diskuterades även vikten av **samverkan** (med exempelvis Agenda 2030-arbetet och CRS-arbetet i länet), samt möjligheten att så småningom kroka arm med MSI (Mötesplats **social innovation**) gällande verktyg och metoder för att bidra till att lösa samhällsutmaningarna.

Delaktighet, trygghet, tillit och minskad brottslighet

Identifierade delutmaningar inom detta fokusområde: ökade samhälleliga klyftor, socio-ekonomisk polarisering och utsatthet, utanförskap, misstro till samhällsinstitutioner och demokratiska processer, värderingar som krockar, psykisk ohälsa, organiserad brottslighet, mäns våld mot kvinnor, drogliberal syn, sexuell hälsa, digitalt utanförskap, bedrägerier genom ökad digitalisering.

Förslag på mål inom detta fokusområde: motverka polarisering och utsatthet, överbygga samhälleliga klyftor; främja social rättvisa, delaktighet och känslan av sammanhang, främja tillit till samhällsinstitutioner och demokratiska processer, arbeta med mångfald, integration och inkludering, främja psykisk hälsa samt ungas hälsa och välmående, goda och trygga uppväxt- och livsvillkor, minska droganvändning.

Förslag på medel för att nå målet: normbreddande arbete, arbete inom hälsokommunikation, åtgärder inom arbetsmarknad, kompetensförsörjning, utbildning och samhällsplanering (bostäder). Avhopparverksamhet. Förebyggande arbete med exempelvis barn och unga, kopplat till trygghet.

Arbetsmarknad, kompetensförsörjning och utbildning

Identifierade delutmaningar inom detta fokusområde: könssegregerad arbetsmarknad, utmaningar inom sysselsättning/arbetslöshet, varierande arbetslöshet beroende på grupp, exempelvis utrikes födda kvinnor, offentliga och privata arbetsgivares ansvar för en inkluderad arbetsmarknad genom exempelvis CSR-arbete, demografiska förändringar, förändringar på arbetsmarknaden - en mer agil/global/diversifierad arbetsmarknad och omställning, barn och ungdomar klarar inte skolan, diversifierat lärande digitalt/fysiskt/kortare attentionspan, behålla kompetensen inom regionen utifrån de individer som utbildas på JU, digitalisering.

Förslag på mål inom detta fokusområde: trygg skolmiljö, barn går ut grundskolan med fullständiga betyg, arbetsmiljön i skolan för elever och lärare, främja sysselsättning och bryta långtidsarbetslöshet, jämställd arbetsmarknad.

Förslag på medel för att nå målet: stärkt samverkan för att skapa förutsättningar för elever att gå ut grundskolan med godkända betyg, normbreddande arbete, ökat behov av livslångt lärande, matchning utbildning och arbetsmarknad, breddad arbetsmarknadsregion, bryta långtidsarbetslöshet, integration och inkludering genom arbete och validering, förebyggande arbete för barn och unga

Psykisk hälsa

Identifierade delutmaningar inom detta fokusområde: ungas hälsa och välmående (flickor/pojkar), långtidssjukskrivningar.

Förslag på mål inom detta fokusområde: goda och trygga uppväxt- och livsvillkor, minska droganvändningen.

Förslag på medel för att nå målet: förebyggande arbete, genom exempelvis föräldrastöd

Samhällsplanering

Identifierade delutmaningar inom detta fokusområde: utanförskap och segregation både inom städer och mellan stad och landsbygd.

Förslag på mål inom detta fokusområde: Livskraftiga landsbygder, att alla delar av kommunen och länet ska ha goda förutsättningar för tillväxt och utveckling.

Förslag på medel för att nå målet: bostadsförsörjning och samhällsplanering för att motverka segregation och för att överbrygga klyftor, normbreddande arbete.

Bilaga 2: Samhällsutmaningar till workshop

Samhällsutmaningar

Inom parenteserna under varje rubrik ser ni förslag från representanter i det Enande mötet.

1. Fysisk och psykisk hälsa

(Ungas hälsa och välmående (flickor/pojkar), goda och trygga uppväxt- och livsvillkor, minska droganvändningen, långtidssjukskrivningar, förebyggande arbete)

2. Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

(Utmaningar inom sysselsättning, demografisk förändring, ökat behov av livslångt lärande, förändringar på arbetsmarknaden, breddad arbetsmarknadsregion, bryta långtidsarbetslöshet, jämställd arbetsmarknad, integration och inkludering genom arbete och validering, en mer agil/global/diversifierad arbetsmarknad)

3. Delaktighet, trygghet och tillit

(Ökad polarisering och utsatthet, att överbrygga klyftor; främja social rättvisa, delaktighet och känslan av sammanhang, tillit till samhällsinstitutioner och demokratiska processer, mångfald, integration och värderingar som krockar, inkludering, folkhälsa)

4. Utbildning

(Att klara skolan (flickor/pojkar), diversifierat lärande digitalt/fysiskt/kortare attention span, digitalisering, förebyggande arbete)

5. Samhällsplanering

(Livskraftiga landsbygder, att alla delar av kommunen och länet ska ha goda förutsättningar för tillväxt och utveckling, bostadsförsörjning och samhällsplanering för att motverka segregation och för att överbygga klyftor)

6. Brottslighet

(Organiserad brottslighet, mäns våld mot kvinnor, bedrägerier genom ökad digitalisering)

7. Krisberedskap

(Klimatförändringar, IT-attacker, bedrägerier, myndigheternas beredskap kontra lokalinvärnarnas och näringslivets syn/lägesuppfattning)

8. Förändrade arbetssätt och samverkan

(Kravet och behov av digitalisering på olika nivåer – i vardagen, det lokala, i samarbeten och samverkan, i service och gällande innovation genom globala och digitala plattformar)

9. Klimat och miljö

(En samverkansutmaning inom ramen för Agenda 2030)

Bilaga 3: Resultat hearing civila samhället

Resultat

Hearing med civila samhället

15 december 2021

1. Bakgrund

Den 24 mars 2022 ska det enande mötet inom Forum för social hållbarhet ta rikttningsbeslut kring två-tre prioriterade samhällsutmaningar med socialt hållbarhetsperspektiv som Forum för social hållbarhet ska fokusera sitt arbete på de kommande två-tre åren.

I syfte att utreda vilka samhällsutmaningar som ska prioriteras, har workshops och samtal hållits med det enande mötet och analysgruppen inom Forum för social hållbarhet under hösten 2021.

Den 15 december 2021 hölls en första hearing med civila samhället, där deltagarna utgick från den så kallade ”bruttolistan” med de nio samhällsutmaningar som togs fram av representanterna i det enande mötet. Under hearingen fick deltagarna i uppgift att diskutera vilka samhällsutmaningar som de tycker borde prioriteras inom ramen för Forum för social hållbarhet. Varje grupp fick i uppgift att välja ut tre samhällsutmaningar, samt att identifiera delutmaningar inom dessa.

Detta dokument redovisar resultatet av hearingens workshops och samtal den 15 december 2021. Under varje samhällsutmaningsrubrik ser ni inspel på delutmaningar, ansatser och perspektiv från deltagare i hearingen.

2. Inledande sammanställning

Resultat fysisk hearing 15/12

Grupp 1 valde följande samhällsutmaningar

- Fysisk och psykisk hälsa + Delaktighet, trygghet och tillit
- Samhällsplanering
- Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Grupp 2 valde följande samhällsutmaningar

- Delaktighet, trygghet och tillit
- Arbetsmarknad och kompetensförsörjning
- Fysisk, psykisk hälsa och existentiell hälsa

Grupp 3 valde följande samhällsutmaningar

- Delaktighet, trygghet och tillit
- Samhällsplanering + Arbetsmarknad/kompetensförsörjning + Utbildning

(Satsningar på dessa samhällsutmaningar leder sedan till ökad fysisk och psykisk hälsa)

Grupp 4 valde följande samhällsutmaningar

- Delaktighet, trygghet och tillit
- Arbetsmarknad och kompetensförsörjning + utbildning

Resultat digital hearing 15/12

- Fysisk och psykisk hälsa
- Arbetsmarknad, kompetensförsörjning och utbildning
- Delaktighet, trygghet, tillit
- Samhällsplanering

3. Alla inspel från hearings 15/12 2021

Delaktighet, trygghet och tillit

Identifierade delutmaningar inom detta fokusområde: värderingar, kulturer och traditioner (vad är vad och vem avgör när det krockar, vem har tolkningsföreträde?), bristande engagemang i samhället, ökad polarisering och utsatthet, hot och hat mot människor som engagerar sig i olika samhällsfrågor, ökade sociala klyftor och ojämlikhet, misstro till samhällsinstitutioner, digitalt utanförskap, upplevelsen av möjligheten att påverka, tillit – vem kan jag vända mig till?, upplevelse av att falla mellan stolarna, ungdomsbrottslighet, gängrekrytering, funktionsnedsatta har svårigheter att medverka i samhället på olika sätt, ekonomiska utmaningar för familjer med personer med funktionsnedsättning (barnen i dessa familjer drabbas ofta hårt),

Förslag på medel för att nå målet: nå de som behöver det mest, synka allt som görs i ett område/för en målgrupp (veta om varandra, rätt organisation för rätt saker), nya samverkansformer, paraplyverksamhet för organisationer och föreningar, se över vem som har möjlighet att vara delaktig, skapa mötesplatser (även utanför organisationer och föreningar, tillsammans med kommun och civilsamhälle), föreningslivet som demokratisk motor, förenkla för föreningar (byråkrati och myndigheter), tydlig information till olika målgrupper, hälsocenter, hälsoguides, digitala lotsar, aktivitetscenter (ex. Underground Råslätt), trygghetsvandringar, ägandeskap, inkludering, föräldrastöd, familjeaktiviteter, kompetenshöjning inom digitalisering

Fysisk, psykisk och existentiell hälsa

Identifierade delutmaningar inom detta fokusområde: Ensamhet, ökad stress, sjukdom och sjukskrivningar, ungas hälsa,

Samhällsplanering

Identifierade delutmaningar inom detta fokusområde: Bostäder, trygghet i fysisk miljö, vilka grupper deltar i den fysiska planeringen?

Förslag på mål inom detta fokusområde: Bostäder till rimlig kostnad för att individen ska kunna ha en fast plats i sitt liv.

Förslag på medel för att nå målet: Behövs nya system, lösningar och långsiktighet, satsa på skolor i prioriterade områden, låta ungdomar vara med i utformning av den fysiska miljön för att öka förutsättningarna för trygghet.

Arbetsmarknad, kompetensförsörjning och utbildning

Identifierade delutmaningar inom detta fokusområde: Människor som står långt från arbetsmarknaden, som småföretagarbygd är vi mer känsliga och sårbara, ojämsställd/köns-segregerad arbetsmarknad, barn och unga klarar inte skolan.

Förslag på medel för att nå målet: Hitta nya kreativa lösningar, etablera kopplingar/bygga bryggor mellan företag och civila samhället, minska försörjningsstöd, ökad samverkan inom vuxenutbildning och arbete, utbildning som matchar kompetensbehovet, information till ungdomar om utbildningsmöjligheter på folkhögskolor.

Länsstyrelsen
i Jönköpings län